

УДК 792.8

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-2-25>**Олег ПЕТРИК,***orcid.org/0000-0002-4245-3839*

кандидат мистецтвознавства, професор, народний артист України,
професор кафедри режисури та хореографії факультету культури і мистецтв
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) Oleh.Petryk@lnu.edu.ua

Вячеслав БОРЗЕНКОВ,*orcid.org/0009-0001-0931-3180*

викладач кафедри культурології
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(Київ, Україна) borzenkov.vyacheslav@gmail.com

Лариса ВОЛОШИНА,*orcid.org/0000-0003-1001-5428*

старший викладач кафедри хореографії
Рівненського державного гуманітарного університету
(Рівне, Україна) l.volochina25@gmail.com

ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ТАНЦЮВАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

Хореографія є специфічним видом мистецтва, що поєднує рух, музику та художню виразність, утворюючи єдину естетичну систему. Вона охоплює процес створення танцювальних композицій, їх сценічне втілення та інтерпретацію, сприяючи розвитку пластичної культури та емоційної виразності. Як форма невербальної комунікації, хореографія відображає суспільні та культурні особливості певної епохи. Значущим аспектом хореографічного мистецтва є його жанрова різноманітність. Існують класичні, народні, естрадні, сучасні та експериментальні напрями, кожен з яких має власні технічні особливості та засоби художньої виразності. Формування професійної хореографії тісно пов'язане з розвитком театрального мистецтва, зокрема балету, що є однією з найвищих форм сценічного танцю. Розвиток хореографії значною мірою обумовлений історичними, соціальними та технологічними факторами. Інноваційні підходи до постановки танцювальних номерів, використання мультимедійних технологій та інтеграція нових рухових технік сприяють розширенню меж хореографічного мистецтва. Синтез різних видів мистецтва, таких як театр, кіно та цифрові медіа, відкриває нові можливості для творчого експерименту. Особливе місце в хореографії займає педагогіка, що забезпечує підготовку професійних танцівників і хореографів. Методики навчання базуються на комплексному розвитку фізичних, технічних і артистичних навичок. Важливим аспектом є також вплив хореографії на фізичний та психоемоційний стан людини, що робить її важливим засобом естетичного та соціального виховання. Таким чином, хореографія є складним і багатогранним мистецтвом, що поєднує традиційні та інноваційні підходи до створення танцювальних форм. Її значення виходить за межі художньої діяльності, впливаючи на культурний, соціальний та освітній розвиток суспільства.

Ключові слова: хореографія, танцювальне мистецтво, пластична культура, жанрова різноманітність, сценічний танець, балет, хореографічна композиція, театр.

Oleg PETRYK,*orcid.org/0000-0002-4245-3839*

Candidate of Arts, Professor, People's Artist of Ukraine,
Professor at the Department of Directing and Choreography, Faculty of Culture and Arts
Ivan Franko National University of Lviv
(Lviv, Ukraine) Oleh.Petryk@lnu.edu.ua

Viacheslav BORZENKOV,*orcid.org/0009-0001-0931-3180*

Lecturer at the Department of Cultural Studies
National University of Life Resources and Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine) borzenkov.vyacheslav@gmail.com

Larisa VOLOSHYNA,

orcid.org/0000-0003-1001-5428

Senior Lecturer at the Department of Choreography

Rivne State Humanitarian University

(Rivne, Ukraine) l.volochina25@gmail.com

CHOREOGRAPHY AS A DANCE ART

Choreography is a specific type of art that combines movement, music and artistic expression, forming a single aesthetic system. It encompasses the process of creating dance compositions, their stage embodiment and interpretation, contributing to the development of plastic culture and emotional expressiveness. As a form of non-verbal communication, choreography reflects the social and cultural characteristics of a certain era. A significant aspect of choreographic art is its genre diversity. There are classical, folk, pop, modern and experimental directions, each of which has its own technical features and means of artistic expression. The formation of professional choreography is closely related to the development of theatrical art, in particular ballet, which is one of the highest forms of stage dance. The development of choreography is largely determined by historical, social and technological factors. Innovative approaches to the staging of dance numbers, the use of multimedia technologies and the integration of new movement techniques contribute to expanding the boundaries of choreographic art. The synthesis of various types of art, such as theater, cinema and digital media, opens up new opportunities for creative experimentation. A special place in choreography is occupied by pedagogy, which ensures the training of professional dancers and choreographers. Teaching methods are based on the comprehensive development of physical, technical and artistic skills. An important aspect is also the influence of choreography on the physical and psycho-emotional state of a person, which makes it an important means of aesthetic and social education. Thus, choreography is a complex and multifaceted art that combines traditional and innovative approaches to the creation of dance forms. Its significance goes beyond artistic activity, influencing the cultural, social and educational development of society.

Key words: *choreography, dance art, plastic culture, genre diversity, stage dance, ballet, choreographic composition, theater.*

Постановка проблеми. Хореографія є одним із найдавніших і найуніверсальніших видів мистецтва, що відображає культурні, соціальні та історичні процеси розвитку людства. Вона поєднує елементи музики, руху та драматургії, створюючи унікальний засіб невербальної комунікації. Проте, попри багатотисялітню історію та постійний розвиток, хореографія стикається з низкою проблем, які потребують наукового осмислення та практичних рішень.

Однією з ключових проблем сучасного хореографічного мистецтва є його баланс між традиційністю та інноваціями. Класичні танцювальні школи, такі як балет, зберігають вікові традиції техніки та стилістики виконання, проте в сучасних умовах спостерігається активне проникнення новітніх технологій, нових стилів і тенденцій. Це викликає дискусії серед фахівців щодо збереження автентичності класичних форм та необхідності адаптації до сучасних вимог.

Ще однією проблемою є інтеграція хореографічного мистецтва в сучасний медіапростір. У XXI столітті цифрові технології, зокрема 3D-анімація, віртуальна та доповнена реальність, відкривають нові можливості для розвитку танцю як сценічного мистецтва. Проте їх використання породжує питання щодо автентичності сценічного виконання та сприйняття танцю як живого мистецтва. Чи може цифровий контент замінити

традиційне виконання, чи він має слугувати лише допоміжним засобом у створенні хореографічних постановок?

Соціальний аспект розвитку хореографії також є актуальною проблемою. У багатьох країнах доступ до професійної хореографічної освіти є обмеженим через високу вартість навчання та недостатню підтримку мистецьких закладів з боку держави. Це створює бар'єри для талановитих дітей та молоді, які не мають можливості розвинути свої здібності. Крім того, фізичні та психологічні навантаження, з якими стикаються професійні танцівники, можуть негативно впливати на їхнє здоров'я, що потребує розробки нових методик навчання та реабілітації. Особливу увагу привертає проблема збереження та популяризації народної хореографії. У процесі глобалізації традиційні танцювальні стилі багатьох народів поступово втрачають автентичні риси та адаптуються до комерційних вимог. Це загрожує зникненню культурної спадщини та вимагає активного залучення науковців, митців і державних структур до її збереження та популяризації.

Не менш важливим є питання інклюзивності в хореографії. Танцювальне мистецтво має величезний потенціал для соціальної адаптації осіб із фізичними обмеженнями, проте досі існує недостатня кількість методик і програм, спрямованих на розвиток інклюзивного танцю. Це вимагає між-

дисциплінарних досліджень у сфері мистецтва, медицини та психології для створення ефективних методик залучення осіб з інвалідністю до танцювального мистецтва.

Таким чином, хореографія як мистецтво та сфера професійної діяльності стикається з низкою викликів, що потребують комплексного аналізу. Вплив технологій, соціальні бар'єри, проблеми збереження традицій та необхідність розширення доступу до хореографічної освіти вимагають активного наукового осмислення та вироблення стратегій для забезпечення сталого розвитку танцювального мистецтва у XXI столітті.

Аналіз останніх досліджень. Сучасні дослідження у галузі хореографії охоплюють широкий спектр тем, що відображають розвиток танцювального мистецтва та його адаптацію до сучасних культурних і технологічних умов. Одним із ключових напрямів є впровадження новітніх технологій, таких як доповнена (AR) та віртуальна реальність (VR), у процес створення хореографічних постановок. Це відкриває нові можливості для інтерактивних перформансів, у яких глядачі можуть безпосередньо взаємодіяти з віртуальним середовищем, змінюючи традиційні уявлення про сценічний танець.

Дослідження у сфері хореографічної освіти свідчать про необхідність розширення методичних підходів до підготовки майбутніх хореографів. В Україні активно розвиваються програми, орієнтовані на формування професійної мобільності танцівників, їхню здатність адаптуватися до різних стилів і жанрів, а також опанування новітніх методик викладання танцю. Особлива увага приділяється інтеграції міждисциплінарних знань, що поєднують мистецтво, анатомію, фізіологію та психологію, що дозволяє розширити можливості навчального процесу та підвищити ефективність підготовки фахівців.

Окремий напрям досліджень стосується збереження та популяризації народної хореографії. Глобалізаційні процеси сприяють поширенню нових танцювальних напрямів, що, з одного боку, розширює палітру сучасного танцю, але, з іншого боку, загрожує автентичності традиційних танцювальних форм. Дослідники аналізують способи адаптації народного танцю до сучасних умов, водночас зберігаючи його історичні та культурні особливості. Одним із важливих інструментів є фольклорні фестивалі, міжнародні конкурси та програми обміну, які дозволяють не лише зберігати, а й активно поширювати культурну спадщину.

Питання інклюзії у хореографії також є предметом сучасних наукових досліджень. Розробля-

ються методики адаптивного танцю для людей з особливими фізичними потребами, що сприяє їхній соціальній інтеграції та особистісному розвитку. Хореографія стає важливим інструментом терапії, який допомагає не лише фізично розвиватися, а й долати психологічні бар'єри.

Таким чином, сучасні наукові дослідження у галузі хореографії спрямовані на розширення її можливостей через технологічні інновації, удосконалення освітніх програм, збереження культурної спадщини та розвиток інклюзивних підходів. Це свідчить про динамічний розвиток хореографічного мистецтва та його зростаючий вплив на різні аспекти суспільного життя.

Метою статті є аналіз сучасного стану хореографічного мистецтва, його основних напрямів розвитку, викликів та перспектив, а також визначення впливу новітніх технологій, освітніх підходів та соціокультурних процесів на хореографію як форму мистецького самовираження.

Виклад основного матеріалу. Хореографія є одним із найдавніших видів мистецтва, що еволюціонував разом із розвитком людської культури. Вона об'єднує рух, музику, ритм, емоції та драматургію, створюючи унікальні форми невербальної комунікації. У сучасному світі хореографія є не лише естетичним явищем, але й потужним соціокультурним феноменом, що відображає зміни у суспільстві, технологічний прогрес та розвиток мистецької освіти. У цьому контексті важливим є детальне дослідження її сучасного стану, проблемних аспектів, інноваційних підходів і перспектив розвитку (Аристова, 2019: 254).

На сучасному етапі розвитку хореографічне мистецтво характеризується багатожанровістю, інтеграцією різних стилів та активним використанням технологій. Виділяють кілька основних напрямів хореографії: класичний танець (балет), народний, сучасний, естрадний, експериментальний та соціальний танець. Кожен із цих напрямів має свої особливості виконання, технічні прийоми та стилістику.

Класична хореографія, що представлена переважно балетним мистецтвом, зберігає свої традиційні основи, проте водночас переживає оновлення завдяки інтеграції нових сценічних рішень та постановок. Балетні театри у світі активно експериментують із формами подачі матеріалу, поєднуючи традиційні техніки з сучасними хореографічними підходами. Прикладом може бути неокласичний балет, який зберігає базові принципи класичного танцю, але втілює їх у новітніх постановках із використанням нестандартних пластичних рішень.

Народна хореографія, яка є важливим елементом культурної спадщини, також зазнає змін під впливом глобалізаційних процесів. Відбувається адаптація традиційних танцювальних форм до сучасних сценічних реалій, що сприяє їх популяризації серед молоді. Однак ця тенденція викликає суперечки щодо втрати автентичності народних танців, оскільки в комерціалізованих версіях вони часто втрачають свою первинну символіку та значення (Костриця, 2021: 125).

Сучасний танець та експериментальна хореографія є найбільш відкритими до інноваційних підходів. Хореографи експериментують із формами руху, взаємодією з простором, залученням мультимедійних технологій та нестандартними засобами виразності. Контемпорарі-данс, постмодерний танець, фізичний театр – усе це приклади напрямів, що базуються на відмові від жорстких технічних канонів і натомість орієнтуються на внутрішню свободу руху та експресію.

Однією з найважливіших сучасних тенденцій у розвитку хореографії є активне використання новітніх технологій. Цифрові технології та мультимедійні засоби значно розширили можливості сценічного мистецтва, дозволяючи створювати інтерактивні танцювальні перформанси, 3D-голограми, відеопроєкції та доповнену реальність (Савченко, 2020: 80).

Віртуальна та доповнена реальність (VR/AR) у хореографії відкривають нові можливості для створення унікальних мистецьких проєктів. Такі технології дозволяють переносити танцівника у віртуальний простір, де він взаємодіє з віртуальними об'єктами, що змінює традиційне сприйняття сценічного мистецтва. Крім того, VR-технології активно використовуються у навчанні танцю, дозволяючи студентам вивчати складні хореографічні елементи у віртуальному середовищі.

Цифрові платформи та соціальні мережі також відіграють важливу роль у популяризації хореографічного мистецтва. Онлайн-платформи, такі як YouTube, TikTok та Instagram, сприяють поширенню різних танцювальних стилів, обміну досвідом між хореографами та розширенню аудиторії танцювальних проєктів.

Одним із важливих аспектів розвитку хореографії є підготовка майбутніх танцівників та хореографів. Хореографічна освіта зазнає змін відповідно до сучасних вимог, що включає впровадження нових методик навчання, інтеграцію міждисциплінарного підходу та розширення можливостей для студентів (Білаш, 2018: 112).

Одним із викликів є необхідність балансу між традиційними методиками навчання та сучас-

ними підходами до викладання танцю. Класична балетна освіта базується на строгій технічній підготовці, однак сучасні тенденції вимагають включення елементів імпровізації, фізичного театру та індивідуального підходу до розвитку пластичності тіла.

Доступність хореографічної освіти також є актуальним питанням. У багатьох країнах професійна хореографічна підготовка залишається привілеєм обмеженого кола студентів через високу вартість навчання. Це створює нерівні умови для талановитих молодих людей, які не мають фінансових можливостей для отримання професійної освіти.

Окрім цього, важливим напрямом є розвиток інклюзивної хореографії, що передбачає створення навчальних програм для людей з особливими потребами. У світі зростає кількість ініціатив, спрямованих на адаптацію танцю для осіб з порушеннями зору, слуху чи опорно-рухового апарату, що сприяє соціальній інтеграції та розширенню можливостей для всіх бажаючих займатися танцем.

Глобалізація та культурні зміни створюють загрозу втрати традиційних форм хореографічного мистецтва. Народні танці та традиційні хореографічні практики вимагають активної підтримки та популяризації. Важливу роль у цьому відіграють міжнародні фестивалі, освітні програми та наукові дослідження, що сприяють документуванню та відновленню автентичних танцювальних стилів.

В умовах сучасного суспільства хореографія є не лише засобом мистецького самовираження, а й важливим соціокультурним явищем, що об'єднує людей, сприяє розвитку культури та формує нові напрямки взаємодії між традицією та інноваціями (Парамонова, 2019: 50).

Висновки. Хореографія як вид мистецтва є складним і багатогранним явищем, що постійно розвивається під впливом соціокультурних, технологічних та освітніх процесів. Аналіз сучасного стану хореографічного мистецтва свідчить про його динамічну трансформацію, зокрема про зростаючу роль новітніх технологій, активне переосмислення традиційних форм танцю та інтеграцію міждисциплінарних підходів у навчальному процесі. Одним із важливих викликів сучасної хореографії є збереження балансу між традиціями та інноваціями. З одного боку, класичні танцювальні техніки та народні танці потребують збереження своєї автентичності, з іншого – вони мають адаптуватися до сучасних умов та глядацьких запитів. Це вимагає комплексного підходу до розвитку хореографічного мистецтва, який би враховував як збереження культурної спадщини, так і пошук нових художніх форм. Важливу роль у подаль-

шому розвитку хореографії відіграє використання сучасних технологій, зокрема віртуальної та доповненої реальності, мультимедійних засобів та цифрових платформ. Ці інструменти не лише змінюють спосіб створення танцювальних постановок, а й сприяють популяризації хореографічного мистецтва серед ширшої аудиторії. Однак їх застосування потребує критичного осмислення, аби новітні технології не витіснили живе виконання, а залишалися засобом для його вдосконалення.

Хореографічна освіта є важливим чинником формування нових поколінь танцівників і хореографів. Її реформування має включати онов-

лення методик навчання, забезпечення доступності професійної підготовки, а також розвиток інклюзивних підходів, що дозволять залучати до хореографічного мистецтва осіб із різними фізичними можливостями. Отже, сучасна хореографія є невід'ємною частиною культурного процесу, яка розвивається у тісному зв'язку з технологіями, суспільними змінами та освітніми реформами. Збереження культурної спадщини, впровадження інноваційних методик, інтеграція хореографії у цифрове середовище та розвиток інклюзії є ключовими аспектами, що визначатимуть майбутнє танцювального мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристова Л. В. Теорія і методика викладання хореографії. Київ: Мистецтво, 2019. 320 с.
2. Білаш Б. П. Основи сценічного руху і хореографії. Львів: ЛНМА ім. М. Лисенка, 2018. 256 с.
3. Грінченко О. М. Сучасні тенденції розвитку хореографічного мистецтва. *Науковий вісник НАКККиМ*. 2020. № 2. С. 45–52.
4. Долгов В. С. Історія хореографічного мистецтва. Харків: ХНУМ, 2017. 412 с.
5. Костриця Н. А. Інноваційні технології в хореографічній освіті. *Педагогічні науки: теорія, практика та перспективи*. 2021. № 7. С. 123–130.
6. Парамонова Л. В. Методика постановки хореографічних номерів у сучасному танці. Одеса: ОНМА, 2019. 198 с.
7. Петренко О. Ю. Вплив цифрових технологій на розвиток сучасної хореографії. *Вісник культури та мистецтва*. 2022. № 5. С. 33–41.
8. Савченко І. О. Народна хореографія як засіб збереження культурної спадщини. *Традиції та сучасність у мистецтві*. 2020. № 4. С. 78–85.

REFERENCES

1. Arystova L. V. (2019) Teoriia i metodyka vykladannia khoreohrafi. [Theory and methodology of choreography teaching] *Mystetstvo*. 320. [in Ukrainian].
2. Bilash B. P. (2018) *Osnovy stsenichnoho rukhu i khoreohrafi*. [Fundamentals of stage movement and choreography] LNMA im. M. Lysenka. 256. [in Ukrainian].
3. Hrinchenko O. M. (2020) *Suchasni tendentsii rozvytku khoreohrafichnoho mystetstva*. [Modern trends in the development of choreographic art] *Naukovyi visnyk NAKKKiM*, 2. 45–52. [in Ukrainian].
4. Dolhov V. S. (2017) *Istoriia khoreohrafichnoho mystetstva*. [History of choreographic art] *KhNUM*. 412. [in Ukrainian].
5. Kostytsia N. A. (2021) *Innovatsiini tekhnolohii v khoreohrafichnii osviti*. [Innovative technologies in choreographic education] *Pedahohichni nauky: teoriia, praktyka ta perspektyvy*, 7. 123–130. [in Ukrainian].
6. Paramonova L. V. (2019) *Metodyka postanovky khoreohrafichnykh nomeriv u suchasnomu tanti*. [Methodology of staging choreographic performances in modern dance] *ONMA*. 198. [in Ukrainian].
7. Petrenko O. Yu. (2022) *Vplyv tsyfrovyykh tekhnolohii na rozvytok suchasnoi khoreohrafi*. [The impact of digital technologies on the development of modern choreography] *Visnyk kultury ta mystetstva*, 5. 33–41. [in Ukrainian].
8. Savchenko I. O. (2020) *Narodna khoreohrafiia yak zasib zberezhenia kulturnoi spadshchyny*. [Folk choreography as a means of preserving cultural heritage] *Tradytzii ta suchasnist u mystetstvi*, 4. 78–85. [in Ukrainian].